

2022

Intressentdialog kring Svenska Kanotförbundets hållbarhetsarbete

RICHARD PETERSSON

SVENSKA KANOTFÖRBUNDET

Innehåll

1.0 Introduktion.....	2
2.0 Teori.....	2
2.1 Historien om hållbarhet	2
2.2 Agenda 2030.....	3
3.0 Metod	4
4.0 Resultat.....	5
4.1 Vad är hållbarhet för medlemmarna?.....	5
4.2 Transport/Regionalitet	6
4.3 Material	8
4.3.1 Äga eller hyra.....	9
4.4 Ledarskap/utbildning/inspiration.....	10
4.5 Demografi.....	10
4.6 Övrigt.....	11
5.0 Vad kan kanotförbundet göra/har gjort.....	13
5.1 Kommunikation och synlighet	13
5.2 Samordning	13
5.3 Tankeförändring/beteendeförändring	14
5.4 Strategiskt arbete	15
5.5 Nätverk	16
5.6 Naturvårdverkets förlag	16
5.7 Exempel från Ridsportens hållbarhetsarbete.....	18
6.0 Avslutande diskussion	20
6.1 Vad händer härnäst?	21
Referenser	22

1.0 Introduktion

Den här rapporten är en sammanställning av tretton intervjuer med femton olika personer genomförda under sommaren och hösten 2022. Intervjuernas syfte var att skapa med en tydlig bild över utvalda intressenters krav och förväntningar på kanotförbundets arbete med hållbarhet. Resultatet visar på att klimatförändringarna ses som en viktig hållbarhetsfråga, där frågor om att hitta sätt att minimera resor är önskvärdt. Fokus läggs också på vikten av kompetent ledarskap där de intervjuade anser att ledare kan påverka en ny generation av paddlares tankesätt om hållbarhet. Andra frågor som lyfts är förbundets roll i att samordna och kommunicera ut hur de kan hjälpa sina medlemmar, om ett spritt engagemang i samordnade plocka skräpdagar och vittnesmål om för hög arbetsbelastning. Samtliga intervjuade anses värdera hållbarhetsfrågan högt även om definitionen av hållbarhet skiljer sig något åt mellan de intervjuade. Slutligen, det mest hoppfulla med intervjuerna är att många, om inte alla, säger sig vara villiga att göra förändringar i vardagen för att leva mer hållbart.

2.0 Teori

Det korta teoristycket avser att sätta begreppet hållbarhet i en historisk kontext och att presentera Agenda 2030 och de globala målen vilka kommer återkomma i rapportens resultat och diskussion

2.1 Historien om hållbarhet

Hållbarhet och/eller hållbar utveckling har en, inte alltför lång, historia bakåt. Tanken om att vi i samhället bidrar till att skada vår miljö fick genomslag för sextio år sen. Det var 1962 som biologen Rachel Carson släppte sin uppmärksammade bok *Tyst vår*. Bokens titel anspelar på tystheten som uppstår när fåglar försvinner på våren. Hon kopplade samman användandet av bekämpningsmedlet DDT med förtunnandet av äggskal som ledde till fågeläggen inte kläcktes. (Hedenus, Persson, & Sprei, 2016)

Tio år senare bildades en kontroversiell grupp som kallade sig the Club of Rome och de släppte en publikation med namnet *Limits to Growth*. I *Limits to Growth* argumenterade de att en ökad tillväxt av både ekonomi och befolkning skulle bidra till en påfrestning på miljön och de gemensamma resurserna som slutligen skulle leda till en befolkningskollaps. Gruppen fick motta mycket kritik från både ekonomer och fattigare nationer som såg det som en attack på deras ambition om tillväxt. De lyckades trots allt att väcka diskussionen om en ny syn på tillväxt där samhället inser resursers ändlighet och miljöns begränsade kapacitet att absorbera den föroreningen som samhället bidrar till. Samma år som *Limits to Growth* släpptes hölls den första internationella miljökonferensen i Stockholm där FN:s miljöprogram (UNEP) bildades. (Hedenus, Persson, & Sprei, 2016)

1983 bildades The World Commission on Environment and Development (WCED) som leddes av en före detta norsk statsminister: Gro Harlem Brundtland. Kommissionen bestod av medlemmar från 21 olika länder som tog sig an uppgiften att hitta lösningar på både miljömässiga och utvecklingsproblem. Deras arbete ledde till boken *Vår gemensamma framtid*, eller som den kanske mer är känd som; Brundtlandrapporten. I stället för sina föregångare som fokuserade på naturvetenskapliga data och påverkan på miljön så var Brundtlandrapporten mer inriktad på social rättvisa. Huvudmålet var att utrota fattigdom och därmed sågs inte tillväxt som något negativt utan som ett medel att uppnå målet. Rapporten populariserade termen "hållbar tillväxt" och rapportens definition är möjligtvis fortfarande den mest använda definitionen: "En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov." Rapporten är en kompromiss mellan miljö rörelsen och utvecklingsambitioner vilket påverkar hållbart utvecklingsarbete till denna dag, framför allt det som genomförs inom FN. (Hedenus, Persson, & Sprei, 2016)

1992 hölls FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro. Konferensen har beskrivits som höjden av miljörörelsen och globalt engagemang i miljöfrågor. Konferensen var av en imponerande omfattning med 172 länder som var representerade genom 116 statschefer, 8 000 delegater, 9 000 journalister och 3 000 organisationer. Även om de resulterande dokumenten och överenskommelserna inte var juridiskt bindande, har de idéer och principer som konferensen lyfte fram i efterhand format hållbart utvecklingsarbete på nationell, regional och lokal nivå. Agenda 21, som inkluderade 120 initiativ för faktiska åtgärder och har använts i städer och regioner runt om i världen. Under konferensen bildades FN:s konvention om biologisk mångfald och konventionen om klimatförändringar. Den senare ledde till förhandlingar som fem år senare resulterade i Kyotoavtalet där stater band sig till att minska utsläpp av växthusgaser. (Hedenus, Persson, & Sprei, 2016)

Sent 2015 i Paris under klimatkonferensen COP21 nåddes ett nytt avtal som populärt kallas Parisavtalet. Det innebär att de flesta av världens länder har förbundit sig till att hålla temperaturökningen som klimatförändringar innebär väl under 2 °C och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 °C. Avtalet innebär en ökad ambition och man är överens om att göra en avstämning vart femte år. (Naturvårdsverket, u.d.) Samma år som Parisavtalet klubbades genom klubbades även Agenda 2030 genom.

2.2 Agenda 2030

I september 2015 kom FN:s generalförsamling överens om att anamma en utvecklingsagenda som fick namnet 2030. Agendan innehåller 17 huvudmål som inkluderar 169 underliggande delmål. Det är ambitiösa mål som om de hade uppfyllts förändrat vår värld i grunden ur ett socialt och ekologiskt perspektiv. Det hade varit positiva effekter genom alla skalor: lokalt, regionalt och globalt. (Taylor, 2018). Målen fokuserar på bland annat hälsa, jämlikhet, ekonomi och ekologi. FN menar att ekonomisk tillväxt är en förutsättning för en förbättrad hälsa för alla och ekonomisk tillväxt ett mål i agendan (Förenta Nationerna, u.d.). Det är ett synsätt som har kritiserats av Hickel (2019) som menar att ett uttalat BNP-tillväxtnål är oförenligt med att skydda planetens ekosystem och minska utsläppet av växthusgaser. Taylor (2018) menar att målen till stor del är kopplade med varandra och kommer påverka varandra, positivt eller negativt. Hon ger ett exempel: målet om energi till alla kan vara ett hinder för målen om rent vatten, god hälsa och bibehållna ekosystem om energins källa kommer farlig druvdrift. I en svensk kontext kan det översättas att biobränsle ses som en hållbar energikälla men att ett överdrivet skogsbruk kommer påverka både biologisk mångfald negativt och driva på klimatförändringarna (Dagens Nyheter, 2022; Ottoson, 2022).

Men med det sagt så använder sig många hållbarhetsarbeten av de globala målen, exempelvis har Ridsportförbundet gjort det när de utvecklat sin strategi nyligen (Svenska Ridsport Förbundet, 2021). Det finns bra saker att hämta från de globala målen, det skänker en viss trovärdighet att det FN som står bakom det och den tydliga grafiska profilen, där ett av de 17 målen har sin egen ikon figur 1). är välkända över hela världen och enkla att använda i extern kommunikation. Målen är som följer:

1. Ingen fattigdom
2. Ingen hunger
3. God hälsa och välbefinnande
4. God utbildning
5. Jämställdhet
6. Rent vatten och sanitet för alla
7. Hållbar energi för alla
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

10. Minskad ojämlikhet
11. Hållbara städer och samhällen
12. Hållbar konsumtion och produktion
13. Bekämpa klimatförändringarna
14. Hav och marina resurser
15. Ekosystem och biologisk mångfald
16. Fredliga och inkluderande samhällen
17. Genomförande och globalt partnerskap

Figur 1: De globala målen och dess ikoner. (FN:s utvecklingsprogram, u.d.)

3.0 Metod

Resultatet i rapporten bygger på intervjuer av femton personer som är genomförda vid tretton olika tillfällen. Se tabell 1 för intervjupersonernas roller. Intervjuerna genomfördes i form av semistrukturerade intervjuerna. Det är en intervjuteknik där det visserligen finns en förberedd intervjuguide men det står inte i vägen för att fånga upp sidospår med oförberedda följdfrågor. (Longhurst, 2016)

Samtliga intervjuer genomfördes på Zoom och varade någonstans mellan 20 och 55 minuter. Eftersom det upplevdes att en del personer sa saker i förtroende har det valts att inte namnge i rapporten vem som har sagt vad, utan i stället klargörs det vilken roll/position de har haft. Risken är överhängande att läsaren som har god kännedom om förbundet kan avgöra vem som sagt vad men ur ett etiskt perspektiv var det bäst att anonymisera så långt som möjligt.

Roll	Antal personer intervjuade
Föreningsaktiv	2
Företagare	2
Gymnasieelev	1
Gymnasielärare	1
Kanslist	3
Styrelsen	1
Kommittémedlem	2
Leverantör	1
Naturvårdsverket	2

Tabell 1: Vilka roller de intervjuade hade.

4.0 Resultat

Följande kapitel redovisar intervjuresultaten. Kapitlet börjar med att redogöra de intervjuades övergripande syn på hållbarhet för att sedan fokusera på deras syn på kanotrelaterad hållbarhet. Kapitlet är till stor del uppbyggda av citat ackompanjerat med förklarande text i förhoppning att skapa en röd tråd och försätta det i en kontext. Att grundstommen består till stor del av citat är medvetet för att ge läsaren en egen möjlighet att tolka svaren. En del av citaten har finjusterats för att öka läsbarheten. Med det menas att ordföljden kan ha ändrats, upprepande ord är borttagna och utfyllnadsljud redovisas inte.

4.1 Vad är hållbarhet för medlemmarna?

De intervjuade ombad att själva definiera hållbarhet. Svaren varierade mycket.

Som väntat var en del av svaren, en bokstavlig tolkning av själva ordet hållbarhet, exemplifierat av en av de föreningsaktiva som svarade: *"i längden handlar det väl om att någonting ska hålla länge, oavsett om det är människor eller djur eller natur."* När hen senare utvecklade vad det betydde ur en miljösynpunkt var det med fokus på föreningar: *"Ja utifrån miljösynpunkt tänker jag kring utsläpp och att man använder liksom vettiga material som kan brytas ner"*.

Brundtlandrapportens definition parafraiserades av flera, här av en kommittémedlem och av en föreningsaktiv: *"Ja alltså i det stora hela så är ju är ju hållbarhet att man tänker på hur man väljer att leva sitt liv och de val man gör är avvägda för att på bästa sätt för att bevara jorden, så som den är"* och: *"Det generella så går jag på Brundtland där liksom att inte förbruka mer resurser än vad som hinner återskapas under den tid man använder. Jag tycker det är en bra definition."*

Ur ett miljö- och ekologiskt hållbarhetsperspektiv var det mest fokus på klimatfrågan, framför allt utsläpp av växthusgaser. En av styrelsemedlemmarna var tydlig med att hållbarhet för hen i stort handlar om den aspekten: *"Det som jag absolut tänker på hållbarhet för mig, det är ju väldigt starkt förknippat med ekologisk hållbarhet. Att kunna lämna över någonting till kommande generationer. Jag tror på att vi har vi just nu försätter oss och hela jorden i en jävla skitsituation. Det var en tanke på hållbarhet som delades med flera, oavsett roll, en företagare: "måste jag nog säga att den viktigaste hållbarhetsfrågan är ju den globala uppvärmningen, hur vi ska komma till bukt med den."*

En styrelsemedlem menade också att klimatfrågan tillsammans med hotet mot biodiversitet var de viktigaste frågorna. Men valde också att lägga väldigt mycket emfas på att brist på självinsikt hos människor som ett stort problem: *"Vad är det viktigaste för mig och där kommer ju klimatförändringarna upp i listan. Sen kommer för mig egentligen, saker som döende olika typer av döende arter liksom, ...det är ju också så att var och en måste ju göra det man kan. Läget är så akut i alla avseenden så att man inte kommer undan med att säga att det finns de som är värre, både som individer och som olika typer av organisationer"*

Bristen på självinsikt var det flera som tryckte på: *"Det är alltså på det stora hela totalt bristande insikt. På hur akut det är och hur stora personliga förändringar det innebär. Det största problemet för mig är en fråga om hur stor katastrofen ska behöva bli liksom innan man vaknar upp."* och: *"inom elitverksamheten och landslagsverksamhet skulle jag nästan att de bryr sig inte om hållbarhet utifrån sitt kanoterande."* Att självinsikten hos de elitsatsande skulle vara så bedrövlig både bekräftades och nyanserades av en kommittémedlem: *"Jag tycker vissa är väldigt medvetna kring det med andra tänker nog bara på vad som är smidigast och bäst (för dem själva)"*.

Flera gjorde kopplingen att hållbarhet i mångt och mycket handlar om personliga beteenden och vanor i vardagen. Speciellt gällande konsumtion och resvanor. En kanslist sammanfattade det bra: *"Generellt"*

tänker jag att det handlar om att vara på ett sätt, att göra saker, att konsumera saker, vara på ett sätt som gör att vi inte tar ut mer än vad det kan ge.”

Ett intressant inspel kom från en kommittémedlem som bekräftade att klimatfrågan överskuggar allt men det finns en risk att den skuggan gör att de små sakerna man kan göra glöms av: *”det här med naturen, alltså att skydda, att inte störa, inte förstöra när man är ute. Att man tänker på det lilla egentligen, men det blir lätt det stora man fokuserar på tyvärr.”*

Som sagt, de flesta valde att fokusera på en mer ekologisk aspekt av hållbarhetsperspektivet men de fanns andra syner också. Det var två småföretagare som arbetar med kanotuthyrning som såg deras egen arbetsbelastning och möjlighet att överleva som företagare på sikt som viktiga hållbarhetsaspekter: *”hållbarhet ur ett socioekonomiskt perspektiv och ur ett företagarperspektiv. Att man liksom inte bränner ut sig”* och: *”Ja, men hållbarhet för mig är nog egentligen att om man tittar på det som ett företagande, det är ju att kunna hålla som företagare över tid, det vill säga över lång tid”*.

Föreningsaktiva och kommittémedlemmar å andra sidan var snabba på att påpeka förutsättningar kring föreningslivet var viktiga hållbarhetsfrågor, att alla mår bra, att lokaler finns och att arbetsbelastningen hos ideellt och kommittémedlemmar är rimlig för att orka i längden. Dessa frågor kommer dock upp längre fram.

Sammanfattningsvis ser de flesta hållbarhet som något som ska hålla i längden men det skiljer sig vad man ser vad som är viktigast. En del menar att sina företag, andra menar människor men de allra flesta menar naturen och klimatet. Vill dock med enfasis påpeka att jag inte tror att någon av de intervjuade menar att det ena alltid behöver utesluta något annat.

4.2 Transport/Regionalitet

Transport och resande var den frågan som de flesta valde att diskutera. Diskussionerna rörde allt mellan långväga flygresor och lokala bilresor. Det var uppenbart att det ses av många som ett nödvändigt ont som inte går att komma ifrån. Men trots det sas att det inte gick att undvika upplevdes det ändå att många redan har försökt minimera resandet, att det finns en ökad regionalitet, en utbred samordnad samåkning, mindre resgrupper och ökad digitalisering vilket alla ska ses som goda exempel på redan utförda handlingar.

Om vi börjar med problemformuleringarna, det kom fram att det upplevs finnas ett hyckleri bland kanotister. Vissa menar att det finns flera som ser sig medvetna men som samtidigt väljer att se bort från sitt eget klimatavtryck om det gynnar en själv. En kanslist berättar om ett exempel: *”Jag pratade i morse med en kille som hade varit i Indien som paddlat en skithäftig paddelresa. Han skulle nog identifiera sig som ganska medveten. Men där kanske han flög upp hela sitt klimatavtryck för resten av livet. Jag är också sån. Jag reser ju en hel del i jobbet och oftare flyg än tåg. Ibland är man ju inte världens bästa förebild.”*

De längre resorna är något som är svårt för de elitsatsande att komma ifrån. Det har framgått att det blir mycket flygresor internationellt dels för att komma till tävlingarna, dels för att ta sig till träningsläger. En styrelsemedlem ville trycka på att även om resandet ses som nödvändigt ska förbundet inte låtsas som att det inte är ett problem: *”Jag tycker det är viktigt att inte ducka för sanningen, har man verksamheter som innebär att folk kör runt i bil och då är det ett problem att det släpper ut koldioxid och då ska man inte liksom på något sätt vifta bort det med att ”jo, men det är ju nödvändigt”. Eller som i vårt fall, vi ju har trupper som åker internationellt och tävlar som åker bil och flyger plan och det är ett problem så vi ska liksom inte ducka för sådana saker.”*

På tal om internationellt resande, en kommittémedlem poängterade problemet att de som åker runt och paddlar världen runt, både tävlingsmässigt och rekreationellt får uppmärksamhet och blir förebilder: *"Det är väl här som jag upplever problematiska då de som är topp och elit både inom tävling och rekreation, de coola killarna och tjejerna, de åker världen runt och paddlar. Då bli de ambassadörer och förebilder för vad man ska göra."*

En intressant motpol till att de elitsatsandes resande världen över skulle vara ett hot mot ekologisk hållbarhet var en tanke om att en ökande miljömedvetenhet skulle vara ett hot mot elitsatsning: *"Om det blir mer problematiskt att resa framöver. Att det blir dyrare kanske, eller att man bara blir mer miljömedveten, att man inte vill flyga och så. Där så blir det ju väldigt svårt att vara elitsatsande."*

Men det framkom att det har gjorts saker för att reducera klimatavtrycken. Följande exempel gjordes dock inte av klimathänsyn utan av smittosyddshänsyn under pandemin; OS-truppen bantades rejält och flera ur staben som vanligtvis skulle följt med fick stanna hemma: *"där måste man ju då våga vara restriktiv i stället och för att hålla nere antalet resenärer."* med tillägg: *"det gick ju, det var ingen som lade märke till och tyckte att det var sämre."* Det kan tolkas att mindre grupper som reser kan, eller rentav borde bli en ny norm för att minska de ackumulerade resmilerna.

Från ledarhåll inom elitgruppen berättades att det finns idéer och en vilja att hitta bättre transportlösningar än de som finns idag: *"Har vi kollat upp om vi kan vi åka tåg till i stället för flyget"* dessutom är det inte alltid man valt att transportera med sig allt material: *"Och på vissa tävlingar så väljer vi också inte köra släpet där vi vet att det finns en bra kanotpark, där väljer vi att hyra kanot"*

När samma person redogjorde för hur träningslägren är strukturerade, att de aktiva åker långa transkontinentala flygresor exempelvis till Florida fick hen en fråga om att det var möjligt att ha en lägerort, och det upplevdes inte att idén skulle vara ogenomförbar *"Jag skulle helst vilja ha en (enda) lägerort, där vi har allt vårt material liksom, och dit åker vi alltid på läger"*. Med fördel borde en sådan lägerort gå att resa till med tåg.

Den internationella samordningen mellan förbunden lyftes fram att fungera väl och det berättades att till OS: *"gick det en kollektiv transport från Europa, man samordnade den (mellan nationella förbund)"*. Samordning och samåkning är inte exklusivt för internationella transporter och resor. Föreningar i norra Sverige där avstånden är längre än för föreningar i södra Sverige lyfte fram samåkning som både välfungerande och önskvärd: *"Däremot så försöker vi att samordna oss då så att vi har en dialog med Luleå. Ska de åka i väg med 1,5 fordon och vi med 1,5 så blir de i stället för att ha fyra fordon så har vi tre. Sen funkar det ju inte alltid men vi försöker hjälpas åt. Och ibland blir det så att någon från oss kan åka med dem och någon från dem med oss så slipper de köra eget fordon då"*

Och utöver samåkningen upplevs den ökade regionaliteten vara positiv. Om evenemang och tävlingar är så nära hemmet som möjligt kommer resmilerna att minska: *"Sen har vi ju den svåraste biten, det är transporter. Kanoter tar man ju inte i fickan, utan det behöver man ju släp eller taktäck och ett fordon. Där har vi väl egentligen inte kommit så himla långt annat än att vi tycker det är viktigt att vi arrangerar våran tävling här uppe och vi har uppmanat då Moälven som är i Övik och uppmanar Luleå och Fagervik att arrangera tävlingar så att vi inte behöver åka till södra Sverige för att tävla med våra ungdomar utan att när man ska åka så långt så då blir det mindre grupp"*. Landsgränser är inget som hindrar regionalitet, för samma person fortsatte: *"Sen brukar vi få besök av Vasa och Bodö. Då de har närmare till oss än sina centrala tävlingar"*. Under tävlingarna fortsätter arbetet med hålla nere resorna: *"Vi ordnar så att de tävlande kan bo nära tävlingsplatsen. Så vi bokar in så alla som vill kan bo väldigt nära, inom kilometers avstånd från tävlingsplatser, så det blir inga lokala resor egentligen."*

Sammanfattningsvis

- Resor ses av nästan alla som det stora problemet.
- Det upplevs finnas en viss vanmakt trots goda initiativ att minska resandet.
- En mindre resgrupp fungerade väl under OS.
- Samordning med samtransport mellan förbund och mellan föreningar verkar fungera gott.

4.3 Material

En fråga som kom upp ofta var frågan om material. Det rörde sig mest om konsumtion, produktion, själva materialet i sig, hållbarheten av materialet och underhåll av material.

Konsumtion var det många som hade en åsikt om. Det målades upp en bild av kanotister, precis som många andra fritidsutövare, som prylfixerade. Det verkade råda konsensus att ur ett hållbarhetsperspektiv bör konsumtionen hållas nere så mycket möjligt: *”En stark andraplats (om viktiga hållbarhetsfrågor) är ju den här konsumtionshetsen som ändå i viss mån existerar i kanotvärlden, som i alla andra idrotter. Alltså att den här hetsen att man måste ha det senaste. Jag vet inte riktigt hur rimligt det är, men vi har massproducerat väldigt mycket kajaker. Framför allt havskajaker, men även andra kajaker. Å andra sidan så ger ju den här massproduktionen människor i kanske lite mindre bemedlade länder ett jobb. Och de behöver ju jobb för att de ska kunna få en social hållbarhet där”*

En företagare gjorde en sak av att det numera produceras mycket som är av sämre kvalitet till lägre pris. Det kan visserligen argumenteras att det demokratiserar kanotsporten och gör den tillgänglig men det innebär också mer produktion och konsumtion: *”Framför allt de här uppblåsbara SUP-brädorna som har blivit superpopulära. Liksom nu går att köpa en tretusen kronors-variant på Jula och som håller i 2 år. Sen köper du en ny eftersom du kan köpa 4 stycken som till priset av en kvalitetsprodukt”*

En intressant diskussion fördes om plastkanoter. Poängen var att plast inte är det bästa materialet att använda, man kan tänka sig både plastrester i hav och att plastproduktionen är skadlig ur ett hållbarhetsperspektiv men å andra sidan blir livslängden längre som förhindrar ny konsumtion: *”Kanoter är ju ofta plast numera och det är klart att man kan ju tänka olika runt i kring det. Men samtidigt så har vi kanoter som fortfarande används i princip dagligen, som är från slutet av 60-talet och många plastkanoterna vi har är från 70-och 80-talet. Med rätt omsorg och om vi köper kanoter som har en bra kvalitet i grunden så blir ju livslängden väldigt stor. Jag menar, kan man hålla en kanot i liv i 50 år så även om det då ett avtryck som kanske inte är optimalt så blir det ändå utslaget över tid väldigt litet.”*

Hen fortsätter sedan berätta att deras förening konverterade en verkstad till träningslokal och förlorade då möjligheten att underhålla deras kanoter men att de ska göra en ny för att som hen säger: *”Sedan kostar det med att inte underhålla grejerna. Till nästa år har vi byggt en ny verkstad så att vi kan underhålla våra kanoter”*

Från kansliet resonerades det att materialfrågan är stor, men att det vore för mycket att ha som mål att byta ut existerande material. Men att förbundet från och med nu skulle försöka ha ett nytt tankesätt som är ständigt närvarande: *”(Det finns ett) gammalt inarbetat sätt att göra saker, vart vi vänder oss för leveranser av olika material och produkter som behövs, kajakerna som används. Man kanske inte kan börja i den änden att vi säger: vi ska byta ut alla kajaker till något annat material. Men däremot om vi generellt alltid tänker material, då kan det komma från det hållet i stället”*

Men det har redan gjorts aktiva hållbarhetsval när det kommer till leverantörer. Vid samtal med klädesleverantör till förbundet framgick det att: *”Det (är återvunnet material) i närmare 60–70 % i av*

våra produkter” och leverantören förklarar att miljömedvetenhet är viktigt för dom och att så att kanotförbundet var tydliga med att det var ett krav från deras sida. Leverantören fortsatte berätta om ett mer innovativt sätt att minska sitt svinn och klimatavtryck: ”Kunderna vill ha prover för att kunna prova storlek och produkterna vilket blir ett miljöslöseri. Dels blir det massa frakter, dels blir det att vi måste tillverka mycket standardprodukter för att de ska kunna ha någonting att prova. Prover som vi sedan inte kan sälja för vi har inte stora efterfrågan på standardprodukter. Då la vi ganska mycket pengar och resurser på att bygga ett digitalt provrum. Så idag har vi ett digitalt provrum på vår hemsida. Där man går in och sätter in mått på ålder, längd, vikt och parametrar på hur kroppen ser ut. Sen berättar systemet om vilken storlek man ska ha på respektive produkt, vilket gör att vi inte behöver skicka det här dina prover utan vi kan låta de här personerna kan sitta hemma i köket och göra sin beställning”

På tal om att välja leverantörer och produkter med krav på miljömedvetenhet berättade en företagare om kringmaterial, och att de gör aktiva val med alla leverantörer för att se till att produkterna som de i sin tur erbjuder är så hållbara som möjligt: *”Vi väljer medvetet att arbeta med leverantörer, köper man en spork så är det en spork från Light my fire i nedbrytbar plast. Inte en oljebaserad plast alltså. Det är ju medvetna val som vi har gjort. Likadant med den solkrämen vi säljer är inte skadlig för marint levande djur till exempel”*

Sammanfattningsvis

- Gällande material ses masskonsumtionen och prylhets som ett problem.
- Det framhålls att billighetsprodukter bidrar till masskonsumtion.
- Det finns goda exempel på föreningar som gör sitt eget underhåll och ger ett långt liv till kanoter.
- Goda exempel på näringsidkare som tänker hållbart med produkter.

4.3.1 Äga eller hyra

Nära besläktat med materialfrågan och masskonsumtion är frågan om man ska äga eller om man ska hyra. En företagare började kort och gott med att säga: *”Alla behöver inte äga, hyra är bra.”* och hen fortsatte resonera att det inte bara behöver handla om korttidshyra på kanotcentralen utan även möjligheten att hyra över en längre period. Detta menar hen kan vara del i en delningsekonomi som skulle göra samhället gott, och stannar såklart inte bara vid kajaker: *”Det är bra att kunna även långtidshyra saker (som kajaker). Nu pratar jag ju liksom inte kanske som företagaren, men att man har mer av en mer delningsekonomi. Det tror jag att samhället skulle må bra av. Inte alla som behöver ha ett en egen röjsåg liksom. Eller en egen gräsklippare. Jag vet inte. Jag tror ju att det är på något sätt kanske är framtiden”*

Inom elitgruppen har de inte alltid tagit med eget material, visserligen till vissas förtret, men det antydde det att det skulle kunna ske oftare: *”Det är ganska få märken som de bästa i världen kör med. Kanoterna är väldigt lika, de är välgjorda. Så att det som skiljer är kanske hur man designar sitt sittstöd och fotstöd”*

En kanslist tillade i diskussionen att det är svårt att få de inbitna kanotisterna att föredra hyrkanoter över sina egna men påpekar också att de allra flesta kanotister är de som bara paddlar nån gång per år och de med största sannolikhet inte äger kanot: *”Det kan vara ett ganska stort motstånd generellt bland kanotister som antagligen inte skulle vilja släppa ifrån sig sin kajak och paddla någonting som de skulle uppfatta som sämre. Så där skulle det krävas något annat för att få folk och lämna sin egen (kajak) hemma. Det finns en liten grupp kanotister för vilka det är viktigt att man vill ha den där rätta kajaken och så.”* Hen fortsatte lite senare: *”Jag tror att det var ju nästan trehundrausen människor som*

antingen paddlar eller önskar att de paddlade. Och då är den här gruppen så som vill äga sin kajak väldigt liten del av dem som paddlar”

Sammanfattningsvis

- Hyra ses som ett medel att minska masskonsumtion.
- Ledarsidan på elitverksamheten antyder att ökat hyrande skulle vara möjligt men...
- ...samtidigt upplevs att inbitna paddlare skulle ha svårt för att hyra i stället för att äga.
- Det antas att de flesta som paddlar idag de facto är de som hyr.

4.4 Ledarskap/utbildning/inspiration

Att vara en god ledare och att kunna erbjuda god utbildning och inspirera andra till att göra goda hållbarhetsval och själva bli goda förebilder lyftes fram av flera som viktigt. Det gällde både den formella utbildningen och den informella utbildningen som sker när en ledare tar ett tillfälle i akt

Gällande utbildning i allmänhet och paddelpasset i synnerhet menades det att det är väldigt lätt att hoppa över eller skala ner miljödelen till förmån för teknik och säkerhet. Exempelvis berättas det från föreningshåll att: *”vi använder paddelpasset och det finns ju tre stora punkter: miljö, teknik och säkerhet. Det är lätt man hoppar över miljön men vi tycker att det är viktigt”* en bild som verkar bekräftas från en kommittémedlem: *”Det är ganska lätt att det blir så att det blir väldigt mycket fokus på teknikdelen. För alla våra utbildningar ska bygga på teknik, säkerhet och miljö. Ibland fastnar man på teknik och säkerhet så blir miljöbiten lite luddigare”*,

Men det berättades även om goda exempel där goda ledare tar möjligheten att skicka med ett meddelande om vikten att värna om naturen och miljön. Förhoppnings gör det att ungdomarna får med sig ett hållbart tankesätt: *”vi hade avslutning med våran barngrupp som jag har varit ansvarig för den här säsongen. Och då var det ju en skitfin kväll, vi paddlar runt och tackade fjärden för att vi hade fått vara där under sommaren. Vi brukar göra så, jag tycker det är fint. Ja, jag vill gärna knyta an, vi är ju i naturen varje dag när vi har träning det är ett perfekt tillfälle för mig som leder att verkligen skapa connections. Det kommer inte av sig själv. Det måste man jobba in. Så stannade vi upp och så var det nästan helt lugnt, nästan spegelblank. Och så fick de bara sitta 10 sekunder, titta runt omkring sig och så repeterar vi de här grejerna i allemansrätten, en sån grej som vi vill skicka med dem. Och då tänkte jag fan. Det är ändå som ett bidrag från min sida för att kunna passa det vidare till lite fler och det är också hållbarhet för mig.”*

Självklart borde den här respekten för naturen läras ut i alla sammanhang. Det finns samma potential i mötet mellan en vuxen som vill prova på paddling och en anlitad naturguide. Om naturguiden vill tar den tillfället i akt att lär ut hur man betar sig ute, och försöker skapa en grundläggande respekt för naturen. Och lite som redan fastslogs i stycket ovan; en människa med respekt för naturen bör vara mer benägen att ta till sig hållbarhetsfrågor. En företagare berättade hur det kan te sig: *”Alltså alla våra turer och kurser där pratar vi jättemycket om allemansrätten och miljön och om att visa hänsyn, och vad som ingår i allemansrätten. Sen visar vi ju väldigt mycket ute på tur: hur man tältar, hur man lämnar en tältplats, vad som, gör det till en bra tältplats, hur man diskar, hur man går på toa”*.

Sammanfattning

- Hållbarhet ges låg prioritering vid formella utbildningar.
- Det finns goda exempel på informell utbildning/inspiration vid aktiviteter.

4.5 Demografi

Gällande inkludering framkommer att det finns både bra och mindre bra redogörelser om demografin inom förbundet och föreningarna. Angående parakanot berättas det om ett fantastiskt gott initiativ.

När det gäller fördelning mellan män och kvinnor så vittnade i alla fall en förening om att är en rimlig fördelning: *"Om man tittar som en helhet så är det ganska 50/50 män och kvinnor"*. Men ur ett förbundsperspektiv fanns det enligt en kommittémedlem saker att förbättra: *"det är så mycket vita medelålders akademikermän hela vägen i systemet. och "det är nördiga män som premieras i systemet."*

Det stora glädjeämnet var exemplet med en förening som arbetade hårt med att göra kanotering tillgängligt för rullstolsburna. Där hade det gjorts rejäla investeringar för att se till att rullstolsburna kan få njuta av att komma ut på vattnet och att de får tillgång till faciliteterna. Ordförande berättar att: *"nu har vi ju faktiskt investerat i en kran det är tänkt att man ska kunna lyfta en person från land till kanoten. ..(och vi har) en katamaran med en plattform så då har vi kunnat ta ut rullstolarna på Katamaranen"* och *"Men nu har vi gjort en lite större (toalett) då för att just de elektriska rullstolarna också ska kunna komma in och man ska kunna sätta sig både från höger och vänster på toastolen"*

- Verkar vara en rimlig könsfördelning inom föreningarna.
- Systemet inom förbundet sägs premier akademiker, män och nördar.
- Oerhört fint arbete med parakanot finns i föreningarna.

4.6 Övrigt

Det fanns en hel del annat som togs upp under samtalen, kanske inte i den utsträckningen att de räcker till egna avsnitt här men som jag ändå vill lyfta. Det fanns goda saker och mindre bra saker som sträcker sig från allt från energianvändning till arbetsbelastning.

Om vi börjar med ett gott exempel, så är berättade en förening om de investeringar de gjort i sina lokaler, som kanske i ärlighetens namn mest gjordes för plånbokens skull men likaväl har goda bieffekter för att reducera klimatavtrycket: *"För 5–10 år sedan så tilläggsisolerade vi huset och just nu håller vi på att avsluta att vi byter fönsterdörr för att få bättre energihushållning. Sen har vi även då satt i luftvärmepumpar både i själva klubbhuset och i träningslokalen"*.

Samma förening berättade också att de i och med renoveringarna också se till att ge sig själva förutsättningar för att sopsortera och se till att minska sitt avfall överlag: *"I och med att vi nu den senaste renoveringen vi gjorde här, då har vi också satsat på att vi fullföljer det här med källsortering. Så vi försöker vara väldigt noga med allt avfall och så att det hamnar på rätt plats. Där ligger väl också att man helst ska försöka minimera avfallet också"*

Sophantering kom även upp i en intervju med en företagare som berättade att hen ville väldigt gärna kunna erbjuda de som kom tillbaka från sin paddling att sortera sitt avfall. Problemet var att hen verkar i sommarkommun med få resurser, där kommunen inte hämtar sorterat avfall hos företaget: *"Där jag verkar är det svårt att sopsortera eller svårt är det inte, men det är liksom. Det kräver ganska mycket av mig som företagare för att det töms inte sopor. Jag kan inte idag erbjuda mina kunder som kommer tillbaka sopsortering"*

På tal om sopor var det många som pratade om olika samordnade städdagar. Många föreningar deltar i sådana evenemang eller gör det inom sin egen förening. Många verkar tycka att det väcker engagemang och tankar vilket är positivt ur ett hållbarhetsperspektiv. En förening berättar om sitt deltagande *"Det är också en annan typ av hållbarhet för att man tar hand om. Liksom våra vatten och vår planet och så där, så vi har till exempel städdagar där vi har med såna här magneter, rensat. Och tillsammans dykare har vi ju ett samarbete med Rena Mälaren"*. En annan förening berättar *"Sen försöker vi ställa upp på sådana arrangemang; Städa Sverige-grejer"*

En kommittémedlem bekräftade att hen ser flera sådana arrangemang och tror att de fungerar, inte minst för att de väcker engagemang: *”Jag vet också att kanotföreningar är med på såna här skräpplockardagar, så jag tror att sådana här initiativ som görs där man känner att man blir en del i något större. Det är sånt som blinkar upp titt som tätt att föreningen håller på med. Jag tror att det är bra med kampanjer. Det väcker intresse och engagemang åtminstone för en stund.”*

Förvånande nog var det bara en enda person som funderade på att om kringaktiviter av paddlingen är ett bekymmer ur ett slitageperspektiv. Att ett ökat tryck i friluftsmaker leder skulle leda till ett ökat slitage, framför allt när det gäller turistgrupper som ska ut och paddla med ett naturturismföretag: *”Sen är det ju klart att jag kan ju varit lite fundersam på det här med slitage, framför allt för att man ser ganska snabbt att det börjar som påverka saker och ting när man tar ut folk där det är lite känsligare marker. Då går det otroligt fort och det gör ju att man funderar på hur man ska begränsa det i vilken form, framför allt då. Ska vi ha hållbar turism överhuvudtaget så att vi är ju inne i de där banorna och vad det innebär egentligen att kunna ta emot turister och hur kommer det påverka marken och hur kommer det påverka vatten och så vidare då?”*

Slutligen var det några som ville prata om arbetsbelastningen. Dels anställda inom förbundet, dels de ideellt arbetande. De vittnade om att stressen kan bli väldigt hög, speciellt om man har barn och om ingen täcker upp vid sjukdom vilket leder till att eftersatt arbete ackumuleras: *”Ibland kan jag känna mig lite stressad, hade jag inte haft barnen så att jag hade kunnat jobba mina timmar då tror jag att jag fått mer kontroll. Men det är ju inte unikt för mig. Men det blir liksom när man har en tjänst där det är ingen som hoppar in där och löser det åt mig (vid sjukdom)”* och senare fortsätter hen *”det måste bli lagom så att man håller.”*

Det speglades av ett annat vittnesmål: *”för min del också som sitter med i kommittén och försöker driva någon slags elitverksamhet med mästerskap. Alltid med en väldigt liten budget. Det är väldigt slitsamt. Så hållbarheten, den är inte så bra. Det känns som man sliter ut den lite i taget. Man jobbar några år med kommittén och sen orkar man inte med riktigt. Det finns för få eldsjälar och det finns för lite pengar, tror jag.*

Sammanfattning

- Att renovera lokaler kan reducera klimatavtryck.
- Det saknas möjlighet källsortera på en del kanotcentraler.
- Städagar verkar vara uppskattat och verkar väcka engagemang.
- Slitage verkar vara en icke-fråga av de flesta.
- Vittnesmål om något för hög arbetsbelastning.

5.0 Vad kan kanotförbundet göra/har gjort

Vad tyckte då de intervjuade att kanotförbundet kan göra? Sammanfattningsvis ville de intervjuade att kanotförbundet ska synas och utbilda, stötta föreningarna, inspirera, skapa incitament och kommunicera externt och internt.

5.1 Kommunikation och synlighet

Ett medskick som kanotförbundet fick av de intervjuade var att förbundet borde synas mer och öka sin kommunikation gentemot föreningar och vara tydlig med vad förbundet skulle kunna göra för de olika föreningarnas hållbarhetsarbete: *”Man borde vara lite mer synlig som aktör, så det är ett medskick. Det är viktigt att man blir synlig för klubbarna i vad de faktiskt kan hjälpa till och erbjuda och stötta med”*.

Det är en tanke som verkar vara förankrat hos förbundet, eftersom en kanslist menade på att det är något som de borde göra, och att det ligger en stor potential i det. *”Vi våra hundra-tjugofem föreningar att kommunicera mot. Idag gör vi ingenting i hållbarhetsfrågan gentemot dem. Vi frontar inte grejer som föreningar kan göra för de som äger sina egna lokaler och då finns det ju ganska mycket som de skulle kunna göra men vi stöttar dem inte i någonting i det och vi kommunicerar inte någonting kring det heller direkt mot dem.”*

En annan fördel med att ökad kommunikation om hållbarhet med föreningarna är att det tvingar föreningarna att tänka på vad de gör. Detta i alla fall enligt en föreningsaktiv: *”Sen är väl kanske en sån här grej också att man blir påmind om vad som faktiskt möjligt och sprida goda exempel. Så att jag tänker att det här är ett bra initiativ (det aktuella projektet som intervjuerna är en del av). För många gånger är det ju just det att orka tänka tanken som gör skillnad.”*. Samma person utvecklade ännu mer *”Kanske ställa frågan ibland, vad gör ni då? Just utifrån att det är så lätt att det bara rullar, men får man en fråga som vi har fått nu då? Då blir man ju tvungen att rannsaka sig själv lite grann. Har vi verkligen gjort det vi kan göra? Finns det något som vi skulle kunna ytterligare? Jag tror mer att det är på den nivån som förbundet kan bidra och det tycker jag faktiskt man har tagit lite ansvar”*

Förbundet skulle kunna hjälpa föreningarna att sköta kommunikationen mot myndigheter. En förening berättade att de och andra föreningar hade fått olika svar från olika Länsstyrelser när de hade frågat om kräftpestutbrott, och här menade föreningen att det hade varit bra om kanotförbundet som en central organisation som hade skött den kommunikationen: *”Man vill ju ändå de ska vara ett språkrör då mot myndigheter som man får ett tydligt svar då”*. En annan förening tycker samma sak när de säger *”Vara språkrör åt mindre föreningar när de behöver hjälp”*

- Det är önskvärt om förbundet borde vara tydlig hur de kan hjälpa föreningar i deras hållbarhetsarbete.
- Det är önskvärt om förbundet borde öka kommunikationen med föreningar för få dem att tänka på sitt hållbarhetsarbete.
- Det är önskvärt om förbundet fungerar som ett språkrör mot myndigheter i frågor som rör flera föreningar.

5.2 Samordning

En annan sak som de intervjuade lyfte fram var kanotförbundets roll som en samordnande aktör. Det sades att både samordningen mellan svenska föreningar och att den internationella samordningen mellan förbund skulle kunna utvecklas. Exempelvis menade en ledare från elitverksamheten det internationellt borde diskuteras om att hålla tävlingar samma ställe, då kunde man ha en kanotpark där permanent: *”Man skulle ju kunna tänka att tävlingen allt ska ske på samma ställe istället till exempel”*

Från ett föreningshåll tyckte de att förbundet redan har gjort bra saker, med den tidigare nämnda regionaliseringarna av tävlingar vilket har minskat resmilen: *”Man har ju något som man kallar Svenska ungdomscupen och förut hade man ja 5 möjligen 6 centrala tävlingar som nu har man delat upp det så*

att 2 av dem är regionala så att man vill vara med i den här gruppen och samla poäng så behöver man inte åka till alla centrala tävlingar man kan få dem även lokalt, så det tycker jag är ett bra initiativ”

En förening menade att förbundet själva borde samla Sveriges kanotföreningar och arrangera städdagar i förbundets regi: *”vi har ju haft några initiativ då som har kommit ofta från medlemmar själva kring det här med att rena Mälaren och den typen av saker.... man vill liksom slå lite på stora trumman i det där och välja ut någonting alltså, man kan ju välja ut sjöar i hela Sverige. Så jag tänker att man skulle säkert kunna samordna ett initiativ och ha någon sån hållbarhetsvecka”*

- Samordning internationellt mellan förbund, initiera internationella diskussioner om vad man kan göra tillsammans för en mer hållbar kanotsport.
- Fortsätt (och kanske utöka) regionaliseringen av tävlingar.
- Samordna och samla föreningar kring events om hållbarhet.

5.3 Tankeförändring/beteendeförändring

Förbundet borde enligt både sig själva och de utanför utmana sig själva mer, att försöka ändra sitt eget tankemönster och beteendevanor men också att försöka utmana medlemmar att göra detsamma.

Och det finns enkla uppmuntringar att trycka på, som att paddla nära sitt hem, se till göra rätt för sig när man är ute och paddlar. Som en kanslist sa: *”Uppmuntra folk och en själv att paddla i närmiljön hemma. Vi har mycket vatten där vi bor i Sverige”* samma person menade grunden till att ändra människors tankesätt ligger i att utbilda och vara goda förebilder. *”Så då tror jag det handlar om att öka miljömedvetenheten helt enkelt bland de som vi utbildar”* samma person fortsätter senare: *”Vi jobbar med att plocka upp skräpet och göra rätt när vi är ute, vi reser tillsammans till paddlingen, vi hyr kanoter. Att liksom att ändra sin livsstil privat och där någonstans så gäller det att möta människor som kommer i kontakt med paddlingen”.*

Enligt en förening finns det redan utbildningar i detta men förbundet måste se till att detta material är lättillgängligt på alla sätt, och att man kanske till och med utvecklar materialet ännu mer: *”Det finns ju en del utbildningsmaterial som är kopplat till kanot och hållbarhet i vissa delar och det handlar väl om att det materialet finns tillgängligt och att man kanske kan utveckla vissa delar i paddelpasset och miljöfördelarna där. Även om det jag upplever att det finns redan en del där”*

Inom förbundet fanns det röster att själva tankesättet om hållbarhet borde förändras, på ett sådant sätt att allting ska tänkas på, oavsett vad. Varje sten ska lyftas på och funderas på hur saker och ting kan göra annorlunda för att minska klimatavtryck: *”Så det jag önskar jag att det ska bli att man alltid tänker så här. Att vi (kanotförbundet) alltid tänker: vi kunna göra det i stället för att göra det så här. Då minimerar då minskar vi vårt negativa avtryck.”*

En del menade att rekryteringen av nya paddlare skulle vara positivt utifrån hållbarhetsperspektivet. Hypotesen var att om man blir paddlingsintresserad kommer hållbarheten på köpet, och en del tryckte på konverteringen utav annat båtfolk, framför allt motorbåtsägare: *”Sen tror jag väldigt att ju fler man kan få paddla i stället för att göra annat, desto bättre hållbarhet, i stället för att köra vattenskoter sticker ut och paddlar liksom. Man, man skulle säkert kunna säga att ju fler vi kan rekrytera till kanotsport, desto bättre för miljön.”* och *”kunna säga att vi sätter mer negativa spår och avtryck om vi kör motorbåten än om vi paddlar”.*

Sammanfattning

- Uppmuntra människor till bättre vardagsbeslut exempel paddla nära hemmet.
- Utbilda medlemmar om hållbarhet.
- Utveckla det befintliga utbildningsmaterialet rörande miljö och hållbarhet.
- Bemöt alla ärenden med hållbarhetsglasögon och tron på att det kan göras annorlunda och bättre.

5.4 Strategiskt arbete

Från de som arbetar inifrån förbundet lyfts att det strategiska arbetet och den befintliga strukturen hade kunnat vara mycket bättre för att bemöta hållbarhetsfrågor. Det är klart att detta arbete är ett startskott till en förbättring på den fronten. Det sades att personer som är engagerade i frågan inte har något naturligt sätt att få arbeta med det inom förbundet. *"Det finns inte riktigt heller om någon skulle vara miljöengagerad i kanotförbundet och var ska de ta vägen, liksom att vi inte har något så där. Men om du är ledare då är det väldigt tydligt, liksom hur du kan komma vidare. Hur man ska göra om man kan ha en progression i sitt engagemang inom miljö, inom kanotförbundet? Vi har ingen kommitté och vad jag vet att det hållet heller"*.

Samma person utvecklar att vad hen tror behövs är en tydligare struktur och strategiskt arbete för hur man faktiskt vill arbeta med hållbarhet och hur man når medlemmarna: *"Tydligare strategiskt arbete så egentligen, ja, för hur ska vi arbeta med hållbarhetsfrågor? Ha en strategi för det som sträcker sig liksom ut i kanoten för de olika människor som är där ute och paddlar."*

Men som sagt, arbetet den här rapporten är en del av är förhoppningsvis ett steg åt att försöka strukturera och förtydliga förbundets hållbarhetsarbete. Det är i alla fall en kanslists förhoppning: *"Det jobbet som vi har påbörjat nu ska sätta grunden och liksom hela riktningen för vad som ska ingå i allt - att det genomsyrar alla delar."*

Det finns andra som menade att kanotförbundet kan ställa lite krav på sina medlemmar på olika sätt. Företagaren som tidigare berättade att hen inte kunde erbjuda sopsortering menade att det skulle hen nog göra om det var ett krav från kanotförbundet för att vara en godkänd kanotcentral: *"Här skulle kanotförbundet säga så här: Ja, men du behöver kunna erbjuda sopsortering. Då tror jag att väldigt många godkända kanotcentralt skulle, precis som jag skulle få, tummen ur."*

Men i ett senare skede la hen till att det måste få vara en vinning för företagarna att arbeta miljömässigt, och att om det bara kostar pengar och det finns ingen vinning i att vara en godkänd kanotcentral så är det inte intressant att sträva efter den statusen: *"Alltså, jag tror ju att man måste göra ett liksom arbete nerifrån och upp...Det måste vara väl förankrat och ni får inte... För godkända kanotcentralen så får det inte bli miljömässigt och icke-företagsvänligt. Att det bara blir så här, ja, bara en massa kostnader eller liksom att det tar bara massa tid. Det finns inget att vinna på det, utan man måste ju verkligen trycka på där en företagsmässig vinning"*

Ett annat sätt att uppmuntra eller skapa incitament till att få medlemmarna att göra mer hållbara val kom från en gymnasieelev på kanotgymnasiet när hen fick frågan om det är rimligt att åka tåg till och från internationella tävlingar: *"Att förbundet kan välja att gå in med (ekonomiskt) stöd. Man kanske får resan betald om man väljer med tåg före flyg. Då tror jag att det skulle locka många, även fast det kanske tar lite längre tid och blir en jobbigare resa så."*

Sammanfattning

- Skapa en plats inom förbundet för miljö/hållbarhetsfokuserat arbete och personer engagerade i det.
- Synliggör hållbarhet och förbundets hållbarhetsarbete under evenemang.
- Ställ grundläggande hållbarhetskrav på partners, exempelvis kanotcentraler.
- Skapa incitament likt ekonomisk sponsring för bra hållbarhetsval.

5.5 Nätverk

Förbundet har en chans att knyta människor samman och få dem att dela erfarenheter om hållbarhetsfrågor. Det poängterades att det redan görs i viss mån och detta ses som positivt. En kommittémedlem återberättade när denne var i Danmark fick hen möta personer där och veta hur de jobbade, något som personen gärna ser mer av: *”Jag var i Danmark på ett årsmöte de hade för ett år sedan eller de har ju ett par stycken anställda, minst en person som jobbar med miljö och hållbarhet. Det var ju jättekul att prata med henne. Ja vi är ett kanotförbund med 14 discipliner, men sen så finns det ju andra kanotförbund”*

Som sagt, det vittnades att det redan sker nätverkslikande evenemang, där deltagarna ges möjlighet att diskutera olika saker, och en uppmuntra till fortsatt sådant var ett medskick som kom från en utav företagarna: *”Det jag har sett på sistone, det är just att man börjar mer och mer erbjuda också en form av nätverkande kursliknande seminarier från kanotförbundet med olika frågeställningar. Alltifrån det här med certifiering till, det här med kanotcentralerna. Hur ska vi sköta det här med kollen av kanoter och kollen av folk så att de att det inte händer någonting, för försäkringar och så vidare. Det är ju på något sätt tycker jag att det är en del av hållbarhetsarbetet också och där tycker jag man har tagit väldigt mycket steg och det enda jag kan bara säga det är att jag kan bara uppmuntra till att man fortsätter.*

Från föreningshall kom ett önskemål om fler gemensamma läger *”om kanotsporten ska överleva, då tänker jag att kanotförbundet har han en viktig roll att spela i att kanske samordna mellan klubbar och dela erfarenheter och gemensamma läger.”*

Sammanfattning

- Skapa möjligheter att byta erfarenheter med andra nationsförbund.
- Fortsätt och utveckla nätverkande inom Sverige.

5.6 Naturvårdverkets förslag

Från intervjun med de två medarbetarna från Naturvårdsverket var det framför allt tre konkreta förslag som var av intresse och i det här kapitlet går de genom med varierande detaljgrad. Det är The Sustainability and Outdoor Educations Project, Sports for climate action och SDG Impact Assessment Tools som kommer diskuteras.

The Sustainability and Outdoor Educations Project (SEE-projektet) är ett internationellt projekt vars mål är att skydda naturen genom att erbjuda kompetensutveckling för utomhussportledare, tränare, guider eller instruktörer till ett hållbart friluftsliv. I skrivande stund har projektet precis avslutat arbetet med att ta fram sin verktygslåda och vill testa detta ute hos organisationer som själva utbildar ledare. (Sustainability and Environmental Education in Outdoor Sports, 2022)

United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) har tagit fram ett ramverk som kallas Sports for climate action där sport- och friluftslivsorganisationer åtar sig att jobba mot fem mål för att minska sitt klimatavtryck. För att vara med måste man först lova att man aktivt ska arbeta mot

målen, efter ett år ska man leverera en plan till hur det ska gå till, man förväntas att agera omgående och sedan rapportera årligen. Det sätter yttre krav på föreningarna och organisationer att agera i klimatfrågan (United Nations Framework Convention on Climate Change, u.d.)

När Naturvårdsverket gav tips om detta var det något som bollades över till kanotförbundet omgående för att ta ställning, därav ges det inte djupare förklaring utan mer information kan fås på: <https://www.see-project.eu/> och <https://unfccc.int/climate-action/sectoral-engagement/sports-for-climate-action>

5.6.1 Sustainable Development Goals Impact Assessment Tool

Ett annat förslag som kom från Naturvårdsverket var att använda SDG Impact Assessment Tool. Det har jag själv använt och kan rekommendera verktyget. Det är ett enkelt sätt att väcka tankar och diskussioner om ens påverkan i en kontext av de globala målen. Det leder förhoppningsvis till idéer hur man kan skruva på aktiviteter för att minska dess negativa effekter och förstärka de positiva.

Utvecklarnas egen förklaring lyder: *”SDG Impact Assessment Tool är ett kostnadsfritt, digitalt inlärningsverktyg som visualiserar resultatet från en självskattning av hur en aktivitet, organisation eller innovation påverkar de globala målen för hållbar utveckling. Verktöget är till för att du ska få en bättre förståelse för komplexiteten i hållbar utveckling och de olika aspekterna av de globala målen. I slutändan kommer du vara bättre rustad att prioritera åtgärder framåt. Verktöget leder dig genom fem steg”* (SDG Impact Assessment Tool, u.d.)

1. Antingen görs det själv men med stor fördel med en liten grupp som ansvarar för vad som ska granskas exempelvis en kommande tävling.
2. Att beskriva, rama in och avgränsa är viktig så ni alla är överens över vad ni ska göra och har samma ambitionsnivå.
3. Sortera målen ett efter ett utefter om de är ”relevant”, ”inte relevant” eller ”Vet ej,” alltså i den mån gruppen tror att genomförandet av tävlingen kommer påverka det aktuella målet. Antingen positivt eller negativt.
4. Bedöm påverkan av, i det här exemplet tävlingen. Verktöget ger en kort introduktion till målet och dess delmål. Målen är satta med tanke på en global nivå, därför kan det vara bra att försöka sätta i en mer lokal kontext. Syftet är att formulera en sammanfattad bedömning av påverkan för varje mål som ges ”Direkt positiv”, ”Indirekt positiv”, ”Ingen påverkan”, ”Direkt negativ” ”Indirekt negativ” eller ”Mer kunskap behövs”. När alla målen är gjorda så presenteras de visuellt på ett tydligt sätt (figur 2)

Figur 2. Visuellt resultat efter användning av SDG Impact Assessment Tool

5. Välj strategi utifrån resultat och diskutera inom gruppen hur det möjligen skulle gå att kunna minska negativa effekter eller hur man skulle få ytterligare positiva effekter (SDG Impact Assessment Tool, u.d.)

Verktyget är skapat av bland annat Chalmers och Göteborgs Universitet. Verktyget och mer information finns här: <https://sdgimpactassessmenttool.org/sv-se>

5.7 Exempel från Ridsportens hållbarhetsarbete

Svenska ridsportförbundet har relativt nyligen skapat sin hållbarhetsstrategi (Svenska Ridsport Förbundet, 2021). De har valt att kommunicera ut det den på ett sammanfattat och grafisk mycket tydligt sätt. Utan att bedöma hur välgjord själva riktlinjerna är så är valet att kommunicera värt att exemplifiera. Kortfattat har de har utgått från de 17 målen i Agenda 2030 och har valt ut de målen där de anser sig kunna göra störst skillnad. De, i detta fall, sex målen som de valt ut har de sedan översatt till sin egen kontext (Figur 3). Sedan har de tagit de sex målen och själva kategoriserat dem i tre huvudteman som de ska arbeta med: Ridsport för alla hela livet, Klimatsmart ridsport och Ridsport på naturens villkor (figur 4)

En längre diskussion kring exemplet sker i nästa kapitel.

3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE	5 JÄMSTÄLLDHET	10 MINSKAD OJÄMLIKHET	13 BEKÄMPA KLIMAT-FÖRÄNDRINGARNA	14 HAV OCH MARINA RESURSER	15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD
Globala målen:	Globala målen:	Globala målen:	Globala målen:	Globala målen:	Globala målen:
✓ Främja hälsosam livsstil och välbefinnande för alla åldrar	✓ Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt	✓ Minskad ojämlikhet för ett samhälle präglad av lika rättigheter	✓ Vidta åtgärder för att bekämpa klimatförändringar och dess konsekvenser	✓ Skydda våra hav och säkerställa hållbar användning av havsbaserade resurser och ekosystem	✓ Skydda, återställa och främja biologisk mångfald
Våra mål:	Våra mål:	Våra mål:	Våra mål:	Våra mål:	Våra mål:
✓ Vi arbetar för ridsport som folkhälsa i en trygg miljö	✓ Vi tränar och tävlar tillsammans, på lika villkor	✓ Vi arbetar för att så många som möjligt ska få ta del av ridsport, på lika villkor	✓ Vi arbetar aktivt för att minska vårt klimatavtryck	✓ Vi arbetar aktivt för att minska vattenanvändning och övergödning	✓ Vi bidrar till ökad biologisk mångfald

Figur 3: De globala målen som Ridsportens hållbarhetsstrategi ska arbeta emot

Ridsport för alla hela livet

Våra värderingar utgår från allas lika värde och en tydlig demokrati. Ridsport för alla hela livet innebär att vi vill skapa de bästa förutsättningarna för att människor och hästar ska må bra och utvecklas i trygga, jämlika och hälsosamma miljöer fria från mobbning och trakasserier i enlighet med delmål 16.2. Vår utgångspunkt är att alla som vill ska ha möjlighet att växa tillsammans med hästar i ridsporten och därför arbetar vi för en inkluderande ridsport där alla tränar och tävlar tillsammans på lika villkor.

Klimatsmart ridsport

Svenska Ridsportförbundets verksamhet har påverkan på miljön och det är vårt gemensamma ansvar att se över, prioritera och framförallt agera för att minska vårt klimatavtryck. För oss handlar det om allt från översyn av resande och konsumtion, till klimatsmarta val i stallet och vid tävlingsarrangemang. Vi fokuserar även på utbildningsinsatser och på att lyfta goda exempel inom vår verksamhet.

Ridsport på naturens villkor

Hästen står i centrum i vår idrott och genom att se över vatten- och markanvändning samt nyttja hästarnas positiva påverkan på bästa sätt arbetar vi för ökad biologisk mångfald. Hästens bete bidrar till artrikedom och om Sverige ska nå miljömålet om ett rikt odlingslandskap behöver betandet öka på obrukbara betesmarker. Även hästgödseln är en viktig resurs som behövs för ett hållbart jordbruk och genom att arbeta för cirkulära kretslopp där gödseln återförs till åkermarken och tillbaka till odlingen kan vi minska övergödningen och främja naturens naturliga ekosystem.

Figur 4: Hur Ridsportförbundet har kategoriserat in sina utvalda mål i tre huvudteman.

6.0 Avslutande diskussion

Den avslutande diskussionen är ett försök att sy ihop säcken men är också subjektiv i den mån att jag som skriver detta delar med mig av vad jag tror och tänker om saker och ting, vilket också kan innebära en del tolkningar av vad som sagts mellan raderna.

Ett arbete om hållbarhet har en tendens att bli väldigt diffust, vilket i sig inte är så konstigt då de flesta har sin alldeles egna definition vad hållbarhet egentligen betyder. De flesta har något hum om det här med tre aspekter, nånting om ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet men även inom det finns det flera olika prioriterings- och tolkningsmöjligheter. Vem man är som människa och vad man sysslar med kommer givetvis att styra en i ens uppfattning, på så sätt är det inte uppseendeväckande att samtliga som pratade om ekonomisk hållbarhet var företagare. På det stora hela var det den ekologiska biten som kom upp allra mest, och det kan såklart inte uteslutas att det beror på hur frågorna var konstruerade. Men om vi ändå tillåter oss att uppehålla oss vid det ekologiska perspektivet så var de tydligt att det i sin tur var uppdelat i två skilda perspektiv på det: dels föroreningar/nedskräpning, dels utsläpp av klimatgaser. Båda två fick mycket uppmärksamhet av de intervjuade och ska nog ses som viktiga för de allra flesta.

Gällande klimatförändringarna är de flesta överens om att det som kanotförbundet negativt bidrar till är växthusgasutsläpp, i samband med resor. Det må vara långa turist- eller tävlingsresor med flyg med eller utan containerskeppning av material eller att man samlar av människor från hela Sverige till en plats. Även om flera som upplevdes känna sig uppgivna över resandet och se det som någon form nödvändigt ont framgick det ändå att det redan görs en massa bra saker; tävlingarna är till viss del regionaliserade, det finns en utbredd samordnad samåkning och från visst håll finns en genuin vilja till beteendeförändringar. Det poängterades också att kanotsporten bidrar till växthusgasutsläpp genom masskonsumtion av prylar, här ska man dock ha med sig att redan idag sker en oerhört stor del av all paddling av hyrt material. Men i de fall när det finns ett ägandeskap finns det en poäng att försöka hålla liv i materialet så länge det bara går för att undvika nya inköp.

De intervjuade tyckte det var viktigt att människor som rör sig på vattnet är välutbildade och har med sig ett tankesätt hur man betar sig ute i naturen, att man lämnar det som man kommer och att man skräpar inte ner. Det är min bestämda tro att det de flesta som är ute och paddlar redan idag betar sig rätt så bra. Men det betyder inte att man ska sluta trycka på det.

Många menar att ledarna har ett stort ansvar, oavsett vilken ledarroll man har. Genom att inspirera och utbilda paddlare i hur man utövar paddling på ett hållbart sätt. För att kunna utveckla det ännu mer vill jag lägga emphasis på två saker som framkom, dels rådet från Naturvårdsverket att engagera sig i SEE-projektet som säkerligen skulle ge mycket nyttigt. Men också faktumet att det inte verkar finnas en naturlig plats för den hållbarhets- och miljöengagerade inom kanotförbundet. Att samla de som vill arbeta med dessa frågor – och se till att de får göra det kontinuerligt är troligen en nyckel för att hålla liv i hållbarhetsarbetet och förhindra att miljöfrågorna fortsatt blir nedprioriterat i utbildningarna.

Den sociala hållbarheten vill jag gå in på lite snabbt, det har inte fått väldigt mycket uppmärksamhet i intervjuerna men även där har de framkommit två punkter som borde lyftas och ges utrymme. Minst två arbetande för kanotförbundet har antytt en för hög arbetsbelastning och en ökad stress. Det är något att hålla koll på. Och jag vill verkligen också lyfta det enorma fina exemplet från föreningen som arbetat med parakanotering. Det är något som bör hyllas, uppmärksammas och framhävas som gott exempel.

6.1 Vad händer härnäst?

Vad blir då nästa steg? Var ska kanotförbundet ta sig från detta arbete?

Första steget bör vara att identifiera vad kanotförbundet vill och kan arbeta med, var kan man faktiskt göra skillnad. Sedan gäller det att försöka komma på hur man skulle kunna arbeta med det och sortera in det var inom förbundet arbetet ska verkställas. Med det menar jag att luska ut om det gäller en strukturförändring inom förbundet, om det handlar om att förbundet ska allokera resurser till någon partner eller om det är ett arbete riktat mot den enskilda paddlaren. Därefter bör man prioritera utefter svårighetsgraden att genomföra och hur stor den positiva effekten potentiellt skulle kunna bli. Jag tror att det finns en fördel att jobba med saker som både är relativt enkla att implementera, exempelvis att se till att alla evenemang under förbundets flagg ska föregås av SDG Impact Assessment Tool, och de svårare puckarna exempelvis hur man skapar incitament för att få ner antalet flygmil i förbundets namn. Om förbundet vill rama in det kring Agenda 2030, blir det sista steget att identifiera i vilka mål ens fokusområde och insatser hamnar i. En insats kan såklart tangera flera mål.

Det går att kritisera Agenda 2030 på många punkter men samtidigt finns det en styrka i att det kommer från FN och att det är en överenskommelse som länder har lovat att sträva efter. Hade stater gjort ett ärligt försök och tagit målen på allvar är det min bestämda åsikt att det hade gjort skillnad i världen. Den tydliga grafiska profilen som Agenda 2030 har är snabbt igenkännbar. Det innebär att om förbundet väljer att hänga upp sitt arbete på några mål skulle man på ett enkelt sätt framöver kunna framhäva och synliggöra förbundets hållbarhetsarbete. Detta både på fysiska träffar som tävlingar och på sina digitala plattformar. En högst subjektiv brasklapp är att om man ska hänga upp hållbarhetsarbetet på de globala målen är det otroligt viktigt att vara ärlig. Att använda sig av Agenda 2030:s grafiska profil och inte arbeta med det är lätt genomskådat och skapar misstro mot hållbarhetsarbetet. Av den anledningen är det min uppfattning att det är rimligare att hålla nere antalet mål man arbetar emot och göra det på riktigt.

Exemplet med Ridsportförbundet är intressant eftersom de blandat både nya satsningar och saker som gjorts sedan länge. Exempelvis att de bidrar till biologisk mångfald med sina betande djur är gissningsvis inte ett resultat av en hållbarhetsstrategi. Men jag ser inget fel i att identifiera och synliggöra vad man gör bra redan idag. Att blanda ”vi måste bli bättre på det här” med ”vi är redan rätt bra på det här” skulle kunna vara uppmuntrande för en del, och därmed få fler att ta till sig strategierna. Att ridsporten översätter de globala målen till sin egen kontext och grupperar in dem i teman har gjort att de på ett effektivt sätt lyckats att presentera sin strategi rent visuellt på ett sätt som gör det väldigt snabbt att till sig. Det är något kanotförbundet bör ta inspiration av.

Det här är bara början i hållbarhetsarbetet men det finns både ett engagemang och en vilja hos medlemmarna till att förändra sig. Det tror jag är det allra viktigaste att ta med sig ifrån den här rapporten.

Referenser

- Dagens Nyheter. (den 01 Oktober 2022). *Forskarnas varning: Skogen går från kolsänka till utsläppskälla*. Hämtat från Dagens Nyheter: <https://www.dn.se/sverige/forskarnas-varning-skogen-gar-fran-kolsanka-till-utslappskalla/>
- FN:s utvecklingsprogram. (u.d.). *Om globala målen*. Hämtat från Globala målen: <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>
- Förenta Nationerna. (u.d.). *Do you know all 17 SDGs?* Hämtat från United Nations: Department of Economic and Social Affairs: <https://sdgs.un.org/goals>
- Hedenus, F., Persson, M., & Sprei, F. (2016). *Sustainable Development: History, Definition & the Role of the Engineer*. Gothenburg.
- Hickel, J. (2019). The contradiction of the sustainable development goals: Growth versus ecology on a finite planet. *Wiley Sustainable Development*, 873-884.
- Longhurst, R. (2016). Semi-structured Interviews and Focus Groups. i N. Clifford, M. Cope, T. Gillespie, & S. French, *Key Methods in Geography* (ss. 143-156). London: SAGE Publications Ltd.
- Naturvårdsverket. (u.d.). *Parisavtalet*. Hämtat från Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/parisavtalet>
- Ottoson, E. (2022). *Skogliga arter som hotas av modernt skogsbruk: Sammanställning av nationellt och regionalt hotade och utgångna skogliga arter*. Uppsala: Statens lantbruksuniversitet.
- SDG Impact Assessment Tool. (u.d.). *Det här är SDG Impact Assessment Tool*. Hämtat från SDG Impact Assessment Tool: <https://sdgimpactassessmenttool.org/sv-se/articles/about>
- Sustainability and Environmental Education in Outdoor Sports. (2022). *About*. Hämtat från Sustainability and Environmental Education in Outdoor Sports: <https://www.see-project.eu/overview>
- Svenska Ridsport Förbundet. (2021). *Hållbar ridsport*. Hämtat från Svenska Ridsport Förbundet: <https://www.ridsport.se/Omoss/hallbarridsport>
- Taylor, O. (2018). *Achieving the SDGs: building on interlinkages*. Wilton Park.
- United Nations Framework Convention on Climate Change. (u.d.). *Sports for Climate Action*. Hämtat från United Nations Climate Change: <https://unfccc.int/climate-action/sectoral-engagement/sports-for-climate-action>